

НАУЧНИ РАДОВИ

Баухаус и његова рефлексија на формирање уметничких пракси | Soft Power Architecture : (Un)intentional and Incidental in Culture Relations Policies | Зареднички простори у развоју вишепородичног стамбеног склопа | Урбанистичке иновације из генералног плана 2003 | Планирање, опремање и вредновање споменика НОБ-а у Угослављу | Ка вишем квалитету социјалне станограђе у Србији

АРХИТЕКТУРА

Врхунски домети ауторског пара Миленије и Дарка Марушића под окриљем ИАУС-а

АКТУЕЛНОСТИ

Приказ изложбе поводом јубилеја 65 година Института за архитектуру и урбанизам Србије 1954-2019 | Приказ изложбе: 100 година Баухауса | 0 пројекту CLEVER Нове књиже

АРХИТЕКТУРА И УРБАНИЗАМ 49-2019

Часопис за архитектуру, урбанизам и просторно планирање

Главни и одговорни уредник	Мила Пуцар, ИАУС, Београд
Технички уредник	Ана Никовић, ИАУС, Београд
Секретар	Милена Милинковић, ИАУС, Београд
Лектура	Дафина Жагар Марков
Дизајн часописа и прелом	Сања Симоновић Алфиревић, ИАУС, Београд
Корице	© Copyright 2019, Сања Симоновић Алфиревић, ИАУС, Београд
Издавач	Институт за архитектуру и урбанизам Србије (ИАУС)
За издавача	Саша Милијић, директор ИАУС-а
Адреса редакције	Институт за архитектуру и урбанизам Србије, Архитектура и урбанизам 11000 Београд, Булевар краља Александра 73/II
Контакт	Телефони: 011/ 3207-303, 3207-310, факс: 3370-203 e-mail: pucarmila@gmail.com, anan@iaus.ac.rs milenam@iaus.ac.rs www.iaus.ac.rs
Штампа	Планета принт д.о.о.
Издавачки савет ИАУСа	
Председник	Јасна Петрић, ИАУС, Београд
Заменик председника	Ана Никовић, ИАУС, Београд
Секретар	Милена Милинковић, ИАУС, Београд

Бранислав Бајат, Грађевински факултет, Универзитет у Београду; **Миодраг Вујошевић**, ИАУС, Београд; **Мирјана Деветаковић**, Архитектонски факултет, Универзитет у Београду; **Бранка Димитријевић**, University of Strathclyde, Department of Architecture and Building Science, Glasgow, UK; **Бошко Јосимовић**, ИАУС, Београд; **Никола Крунић**, ИАУС, Београд; **Ксенија Лаловић**, Архитектонски факултет, Универзитет у Београду; **Јелена Луковић**, Географски факултет, Универзитет у Београду; **Божидар Манић**, ИАУС, Београд; **Игор Марић**, ИАУС, Београд; **Тамара Маричић**, ИАУС, Београд; **Саша Милијић**, ИАУС, Београд; **Зорица Недовић-Будић**, University College Dublin, School of Geography, Planning and Environmental Policy, Dublin, Ireland; **Марина Ненковић-Ризнић**, ИАУС, Београд; **Мина Петровић**, Филозофски факултет, Универзитет у Београду; **Мила Пуцар**, ИАУС, Београд; **Ратко Ристић**, Шумарски факултет, Универзитет у Београду; **Борислав Стојков**, Београд; **Драгутин Тошић**, Географски факултет, Универзитет у Београду; **Милорад Филиповић**, Економски факултет, Универзитет у Београду; **Тијана Црнчевић**, ИАУС, Београд; **Омиљена Џелебчић**, ИАУС, Београд.

Чланови уредништва

Bálint Bachmann, University of Pécs, Faculty of Engineering and Information Technology, Pécs, Hungary; **Љиљана Благојевић**; **Тања Бајић**, ИАУС, Београд; **Duško Vognović**, Professor na UNITEC-u, Auckland, New Zealand; **Душан Вуксановић**, Архитектонски факултет, Универзитет у Подгорици, Crna Gora; **Миодраг Вујошевић**, ИАУС, Београд; **Andrey G.Vaytens**, Chief of the Chair of Urban Design, Saint Petersburg State, University of Architecture and Civil Engineering, Russia; **Мирјана Деветаковић**, Архитектонски факултет, Универзитет у Београду; **Бранка Димитријевић**, Department of Architecture, University of Strathclyde, Glasgow, UK; **Дарко Реба**, Факултет техничких наука, Универзитет у Новом Саду; **Александар Иванчић**, Aiguasol Ingeniería, Sistemas Avanzats d'Energia Solar Térmica SCCL, Barcelona, Spain; **Милица Јовановић Поповић**, Архитектонски факултет, Универзитет у Београду; **Бошко Јосимовић**, ИАУС, Београд; **Александар Кековић**, Грађевинско архитектонски факултет, Универзитет у Нишу; **Бранислава Ковачевић**, ИАУС, Београд; **Elina Krasilnikova**, Department of Urbanism and Theory of Architecture, Volgograd State University of Architectural and Civil Engineering - Institute of Architecture and Urban development, Volgograd, Russia, Chief Researcher Moscow Region "Research Urban Planning and Design Institute "(SUO "NliPI Urban Development"), Moscow, Russia; **Никола Крунић**, ИАУС, Београд; **Марија Максин**, ИАУС, Београд; **Божидар Манић**, ИАУС, Београд; **Дијана Милашиновић Марић**, Факултет техничких наука, Одсек: Архитектура, Универзитет у Косовској Митровици; **Игор Марић**, ИАУС, Београд; **Марија Маруна**, Архитектонски факултет, Универзитет у Београду; **Владимир Миленковић**, Архитектонски факултет, Универзитет у Београду; **Florian Nepravishita**, Department of Architecture, Polytechnic University of Tirana, Albania; **Марина Ненковић-Ризнић**, ИАУС, Београд; **Александар Радевски**, Архитектонски факултет, Универзитет Св. Кирил и Методије, Скопље, Македонија; **Борис Радић**, Шумарски факултет, Универзитет у Београду; **Сања Симоновић Алфиревић**, ИАУС, Београд; **Миленко Станковић**, Архитектонско-грађевински факултет у Бањалуци, Република Српска; **Драгутин Тошић**, Географски Факултет, Одсек за просторно планирање, Универзитет у Београду; **Омиљена Џелебчић**, ИАУС, Београд.

Листа рецензената

Рујица Богдановић, професор емеритус, Универзитет „Унион – Никола Тесла“ у Београду, ФГМ Архитектура; **Serkan Gunes**, Associate professor, Gazi University, Ankara; **Зоран Ђукановић**, ванредни професор, Архитектонски факултет, Универзитет у Београду; **Владимир Мако** редовни професор, Архитектонски факултет, Универзитет у Београду; **Божидар Манић**, научни сарадник, ИАУС; **Дијана Милашиновић Марић**, ванредни професор; **Ана Никезић**, ванредни професор, Архитектонски факултет, Универзитет у Београду; **Ана Никовић**, виши научни сарадник, ИАУС; **Мила Пуцар**, научни саветник, ИАУС; **Дарко Реба**; редовни професор, Факултет техничких наука, Универзитет у Новом Саду; **Сања Симоновић Алфиревић**, научни сарадник, ИАУС; **Тијана Црнчевић**, виши научни сарадник, ИАУС; **Наташа Чолић**, научни сарадник, ИАУС

Београд, децембар 2019.

Часопис се размењује са већим бројем институција у иностраним земљама. У финансирању часописа учествовало је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

с а д р ж а ј

- 05 **Уводник / Editorial**
Мила Пуцар
- н а у ч н и р а д о в и
- 07 **Баухаус и његова рефлексја на формирање уметничких пракси на екс-југословенским културним просторима**
Оригиналан научни рад
Бошко Дробњак, Марко Николић
- 18 **Soft Power Architecture: (Un)intentional and Incidental in Culture Relations Policies**
Оригиналан научни рад
Иван Филиповић, Драгана Васиљевић Томић
- 32 **Заједнички простори у развоју вишепородичног стамбеног склопа**
Оригиналан научни рад
Борјан Бранков
- 40 **Урбанистичке иновације из Генералног плана 2003: Чување идентитета Београда**
Прегледни рад
Владимир Мацура, Борислав Стојков, Јасминка Цвејић, Јованка Ђорђевић Цигановић, Вера Михаљевић, Миодраг Ференчак, Нађа Куртовић Фолић, Божидар Стојановић, Злата Вуксановић-Мацура, Душан Милановић, Дијана Милашиновић Марић
- 60 **Планирање, опремање и вредновање споменика НОБ-а у Југославији**
Кратко или претходно саопштење
Вук Гарача, Светлана Вукосав, Милан Брадић, Јелена Тепавчевић
- 70 **Ка вишем квалитету социјалне станоградње у Србији: Објекат за социјално становање у Пожаревцу**
Научна критика, полемика и осврт
Александру Вуја
- а р х и т е к т у р а
- 77 **Врхунски домети ауторског пара Миленије и Дарка Марушића под окриљем ИАУС-а**
Милорад Јевтић
- а к т у е л н о с т и
- 83 **Приказ изложбе поводом јубилеја 65 година Института за архитектуру и урбанизам Србије 1954-2019**
Божидар Манић
- 86 **Приказ изложбе: 100 година Баухауса: контекстуализације и ре-контекстуализације Баухауса у југословенском уметничком простору**
Бошко Дробњак
- 88 **О ПРОЈЕКТУ CLEVER - Co-designing smart Local solutions for Exploiting Values and Enhancing Resilience**
Учесници у пројекту (ИАУС): Божидар Манић, Наташа Чолић, Ана Никовић, Борјан Бранков
- н о в е к њ и г е
- 91 **Архитектура и студије извођења: аспект перформативности / Сања Симоновић Алфиревић**
Приказ књиге: Владимир Стевановић

Аутори: Институт за архитектуру и урбанизам Србије: Игор Марић, Маја Христов, Тања Бајић

Научна критика, полемика и осврт, рад примљен: децембар 2019., рад прихваћен: децембар 2019.

Александру Вуја*

АПСТРАКТ

Новоизграђени објекат за социјално становање у Пожаревцу презентује успешно реализован пројектантски напор да се у оквирима ригорозних норматива и ограничених финансијских средстава за дату намену креирају квалитетна стамбена архитектура и просторни амбијент примерен будућим корисницима. Урбанистичко-архитектонско решење указује на интегрално разматрање контекстуалних условљености, просторно-функционалних захтева и специфичних потреба циљних, социјално угрожених категорија станара. Адекватан стандард становања, социјална одговорност, визуелна изражајност и атрактивност архитектуре, препознају се као основни принципи примењене методологије пројектовања и унапређеног приступа сагледавању комплексне проблематике социјалне станоградње у Србији.

Кључне речи: социјално становање, Пожаревац, Србија, квалитет становања

ABSTRACT

The newly constructed social housing apartment building in Požarevac is a successfully completed design effort to create quality residential architecture and a spatial environment suitable for its future users, within the framework of rigorous spatial norms and limited financial resources. The urban architectural solution indicates an integral consideration of contextual conditions, spatial and functional requirements and the specific needs of the targeted, socially disadvantaged categories of tenants.

The basic principles of the design methodology applied are an adequate standard of housing, social responsibility, visual expressiveness and architectural attractiveness, as well as an improved approach to understanding the complexity of the development of social housing in Serbia.

Keywords: social housing, Požarevac, Serbia, housing quality

* Александру Вуја, дипл.инж.арх., ванр. проф. Архитектонски факултет, Универзитет у Београду, aleksandru.vuja@arh.bg.ac.rs

¹ У складу са Правилником о поступку, начину вредновања и квантитативном исказивању научноистраживачких резултата истраживача („Службени гласник РС”, бр. 24/2016, 21/2017 и 38/2017) овај пројекат представља технички резултат у категорији М108 – изведено (ауторско) дело са публикацијом у националном часопису. Пројекат је резултат научног пројекта ТР 36035 *Просторни, еколошки, енергетски и друштвени аспекти развоја насеља и климатске промене – међусобни утицаји*, који је у финансиран од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

Објекат за социјално становање у улици 27. Априла 66 (к.п. 7766/94, КО Пожаревац) у Пожаревцу реализован је у оквиру вишегодишњег *Регионалног стамбеног програма* (РСП) (RHP – *Regional Housing Program*), који има за циљ обезбеђивање трајних стамбених решења за најугроженије избегличке породице у региону (око 27.000 породица)¹. Надлежна јединица за спровођење активности потпројекта у оквиру којег је реализован објекат је ЈУП „Истраживање и развој” д.о.о. Београд, а пројекат потписује тим аутора – И. Марић, М. Христов и Т. Бајић испред Института за архитектуру и урбанизам Србије. Урбанистички пројекат са идејним архитектонским решењем, као и пројекат за грађевинску дозволу, урађени су 2017. год., а изградња стамбеног објекта завршена је новембру 2019. године.

Архитектура објекта несумњиво представља репрезентативни пример унапређеног квалитета социјалне станоградње у Србији, не само због обликовних и естетских, већ, пре свега, због просторно-функционалних карактеристика прилагођених специфичним потребама будућих корисника. У ограниченим финансијским оквирима, креирано је становање одговарајућег стандарда, које има потенцијал да допринесе социјалном укључивању у локалну заједницу, а тиме и бољем стандарду живота осетљивих друштвених група.

У овом раду приказује се урбанистичко-архитектонско решење социјалног становања, које може да послужи као образац одговорнијег приступа пројектовању стамбеног простора за оне припаднике друштва који немају могућност стамбеног избора.

¹ *Регионални стамбени програм* (РСП) представља заједничку иницијативу Босне и Херцеговине, Хрватске, Црне Горе и Србије. Циљ Програма је давање свеобухватног доприноса решавању проблема дуготрајног расељавања најосетљивијих избеглих и расељених лица, насталих након сукоба на територији бивше Југославије у периоду од 1991-1995. године, укључујући интерно расељена лица у Црној Гори од 1999. године, пружајући им трајна и одржива решења за стамбено збрињавање. *Регионални стамбени програм* се финансира из донаторских средстава којима управља Банка за развој Савета Европе.

Локација објекта налази се ван централне градске зоне и припада целини која је *Генералним урбанистичким планом Пожареваца* (Sl. glasnik grada Požarevca, 13/2014) и *Нацртом плана генералне регулације „Пожаревац 5“²* одређена за намену мешовитог становања. Непосредни урбанистичко-плански основ представљао је *Детаљни урбанистички план „Расадник – фаза север“* (Sl. glasnik opštine Požarevac, 6/87, 5/89 и 4/00)³ којим се предметни стамбени објекат предвиђа као централни у низу од три ламеле, унутар комплекса вишепородичног становања са допунским садржајима.

Овакав положај објекта условио је иницијално конципирање урбанистичко-архитектонског решења. Нови објекат (спратности П+3+Пк) требало је источним забатним зидом ослонити на постојећи стамбено-пословни објекат на истој парцели (спратности П+2+Пк), а западним забатом на границу припадајуће парцеле на начин да се омогући изградња будућег суседног објекта. Са северне и јужне стране објекат је повучен у односу на грађевинске линије и позициониран тако да се и у предњем и у задњем делу дворишног простора омогући формирање потребног паркинг простора и уређених слободних површина за будуће станаре. (Сл. 1)

- 2 ПГР „Пожаревац 5“ је у изради (обрађивач плана је ЈП Завод за урбанизам Ниш).
- 3 За ДУП је 2013. године донета Одлука о примени Детаљног урбанистичког плана „Расадник - фаза север“ („Службени гласник општине Пожаревац“, бр. 5/03)

Предвиђена су два главна улаза у објекат по централној оси – главни улаз на северној страни и помоћни улаз на јужној страни, са приступном рампом благог нагиба за особе са инвалидитетом (8%). У складу са оваквом концепцијом, са јужне стране предвиђена су 2 паркинг места за особе са инвалидитетом, од укупно планираних 20 места на парцели, и то према стандарду 1п.м./1 стан, што је више од минималног стандарда 0,7 п.м./1 стан предвиђеног тадашњим, али и актуелним прописом за ову намену.

У предњем дворишту, у контактної зони два стамбена објекта, остављен је простор за игру деце, док је у задњем делу дворишта планирано постављање опреме за одмор и окупљање станара. Овакви уређени отворени простори имају кључну улогу у подстицању међусобне интеракције корисника социјалних станова, али и омогућавању неформалних облика сусрета са другим суседима (Вајић и Манић, 2018).

КОНЦЕПТ АРХИТЕКТОНСКОГ РЕШЕЊА

Архитектонска концепција представља креативни одговор тима аутора на услове урбанистичке поставке и ригидне просторно-функционалне захтеве дефинисане пројектним задатком наручиоца и одредбама тада важеће *Уредбе о стандардима и нормативима за планирање, пројектовање, грађење и условима за коришћење и одржавање станова за социјално становање* (Sl. glasnik RS, 26/2013).

Сл. 1. Ситуациони план
Fig. 1. Situation plan

Аутори са успехом одговарају на постављене пројектантске изазове, међу којима су кључни:

1. остваривање прецизно задате структуре станова у ограниченом габариту,
2. обликовно уклапање са постојећим суседним објектом, који је за једну етажу ниже спратности,
3. функционалност, обликовање и ликовност примерени намени, контексту и крајњем кориснику.

Основа стамбене зграде је правоугаоног облика, димензија око 15 x 19,7 m. У складу са пројектним задатком наручиоца, пројектовано је укупно 20 станова различите површине и структуре: 4 трособна (~60-70 m²), 5 двособних (~50 m²), 9 једноипособних (~40 m²) и 2 једнособна стана (~30 m²). Код већине стамбених јединица, изузев оних најмањих са јужне стране, остварена је двострана оријентација. Дневни простори су пространи, компактни и светли, док су комуникације минимизоване. Сви станови су пројектовани са мањом отвореном површином – лођом или балконом и са минимално једном плакарском оставом. (Сл. 2) У пракси социјалне стамбене изградње током прве деценије 21. века у Србији, ове стамбене просторије често су због економских разлога изостављане током израде главних архитектонских пројеката, или су у самим пројектним задацима (углавном конкурсних расписа) третиране као необавезујуће. Спроведена анкетања стана стамбених објеката из овог периода показују да недостатак помоћних простора у великој мери утиче на њихово незадовољство укупним просторно-функционалним карактеристикама социјалних станова, па чак и изгледом стамбених објеката (Вајић, 2017).

Сл. 2. Основа 1. и 2. типског спрата (лево) и основа 3. Спрата (десно)

Објекат је спратности П+3+Пк, а његова висина усклађена је са висином венца и слемена изграђеног суседног објекта на парцели (П+2+Пк). (Сл. 3-5) Обликовно уклапање са нижом постојећом зградом остварено је кроз пажљиво моделовање последње две етаже и њихово повлачење у односу на главне фасадне равни. Кров је акценован, формиран као мансардни, са карактеристичним кутијастим бацама у нивоу трећег спрата и поткровља. Сви балкони и лође, укључујући и ниво приземља, пројектовани су као наткривени, чиме су на изванредан начин предупређене накнадне самосталне градитељске интервенције станара у виду лаких надстершница, често присутних у домаћој стамбеној пракси. Истовремено, примењени принцип уоквиривања испуста на фасадама допринео је разиграности и визуелној препознатљивости архитектонске форме. (Сл. 6-7) Посебан ликовни елемент зграде је „процеп“ на фронталним фасадама, формиран у ширини централне комуникационе вертикале, која обезбеђује квалитетну обострану осветљеност и просторни комфор за кориснике.

У складу са важећим стандардима за објекат са пет и више етажа, поред степенишног простора пројектован је и један путнички лифт, чиме је задовољен и један од основних услова приступачности стамбеног објекта за особе са посебним потребама. Елементи приступачности у многим реализованим пројектима за социјално становање у Србији нису поштовани у довољној мери, превасходно из финансијских разлога, што данас има за последицу немогућност адекватног решавања стамбених потреба старијих особа и лица са инвалидитетом у оквиру постојећег фонда социјалних станова.

Fig. 2. Typical 1st and 2nd floor plan (left) and 3rd floor plan (right)

Сл. 3-5. Изгледи / Fig. 3-5. Facades

Материјализација изведеног објекта је једноставна и релативно скромна, у складу са буџетским ограничењима за социјалну станоградњу. Према прорачуну за енергетску ефикасност, објекат задовољава енергетски разред Ц. Предвиђено је коришћење система етажног грејања на електричну енергију, са могућношћу каснијег увођења грејања на гас, али је у свим становима остављен и прикључак на резервни димњак. Упркос коришћењу неспецифичних, јефтинијих материјала у завршној обради фасаде и крова (демит фасада, ПВЦ столарија, ребрасти лим као покривач), ликовни израз реализоване стамбене структуре и њена укупна архитектонска манифестација остављају утисак савремености, ненаметљивости и вишег стандарда становања (Сл. 8-10). Овом ефекту посебно доприноси употреба неутралних боја— беле, топле беж и земљане, те светло сиве, али и квалитет изведених завршних радова.

Сл. 6-7. 3Д прикази
Fig. 6-7. 3D views

ЗАКЉУЧАК

Описаним пројектантским поступком добијен је специфичан резултат. У склапању и структурирању врло ограниченог волумена објекта са строго задатим типовима и величином станова проблематика социјалног становања је и обликовно и функционално унапређена.

Није изостављен ни један садржај, остварена је максимална комуникативност са околним простором, обезбеђени су додатни комфор у вертикалним комуникацијама, као и одвојеност и приватност стамбених јединица. Генерално, ради се о примеру социјалног становања које има моделски карактер применљив за сличне ситуације када се пројектују мањи објекти у постојећем градском ткиву.

Објекат је уклопљен у постојећу и будућу физичку структуру не реметећи даље реализације објеката у смакнутом низу. Оригиналом, може се рећи и уочљивом оствареном архитектуром изражене ликовности, овај објекат социјалног становања није урбанистички издвојен, већ се интегрише у садашње и будуће непосредно и шире урбано ткиво.

Примењени креативни приступ представља и добар пример да се упркос компликованом пројектном задатку са више типова станова у ограниченом волумену, са једне стране, и минималном буџету, са друге стране, могу остварити репрезентативни резултати.

РЕФЕРЕНЦЕ

- Bajić, T. (2017) *Kriterijumi u urbanističkom planiranju i projektovanju socijalnog stanovanja u Srbiji, doktorska disertacija*. Beograd: Arhitektonski fakultet Univerziteta u Beogradu.
- Bajić, T., Manić, B. (2018) Stanovanje u mešovitoj svojini: Urbanistički aspekti i iskustvo novije stambene prakse u Srbiji, *Arhitektura i urbanizam*, br. 47, str. 25-36.
- Detaljni urbanistički plan „Rasadnik – faza sever“ („Sl. glasnik opštine Požarevac“, br. 6/87, 5/89 i 4/00)
- Generalni urbanistički plan Požarevca („Sl. glasnik grada Požarevca“, br. 13/2014)
- Uredba o standardima i normativima za planiranje, projektovanje, građenje i uslovima za korišćenje i održavanje stanova za socijalno stanovanje („Sl. glasnik RS“, br. 26/2013)

Сл. 8. Фотографија изведеног објекта (фото: И. Марић, новембар, 2019.)

Fig. 8. Photo of the completed building (photo: I. Marić, November, 2019)

Сл. 9-10. Детаљи фасада
изведеног објекта (фото: И.
Марић, новембар, 2019.)

Fig. 9-10. Details of the facades of
the completed building
(photo: I. Marić, November, 2019)

INSTRUCTIONS FOR AUTHORS

Papers are submitted in the manner and format described below. The length of the text is a maximum of 57,600 characters with spaces, including titles, abstracts, footnotes, image titles, notes and references.

Papers are submitted via the ASEESTANT service. You can access the technical manual for using the ASEESTANT electronic editing system for journals via the web site of the Architecture and Urbanism journal <http://iaus.ac.rs/code/navigate.aspx?id=221> or directly via the web address of ASEESTANT that relates to the Architecture and Urbanism journal <http://aseestant.ceon.rs/index.php/a-u/>.

All papers are subject to anonymous review. After the review, the reviewers' opinion is sent to the authors, and the authors should respond to any remarks. The paper is then returned to the editor. If the authors do not accept all the reviewers' suggestions, they need to submit an explanation that will be considered (if possible) by the same reviewers and the editor. A copyright transfer agreement needs to be signed with the paper, which can be found on the IAUS web site <http://iaus.ac.rs/code/navigate.aspx?id=221> or the author can receive one via email.

Papers are written in Serbian or English and must be original, unpublished texts by the authors that are not in the publication procedure for any other journals. The authors take responsibility for the opinions and positions expressed in the papers as well as copyright in connection with the material used (illustrations, appendices, quotations, etc.)

Style and format:

Language: Serbian or English

Font: Times New Roman, 11 pt.

Letters: Cyrillic for all attachments that contain Serbian text.

The title of the paper, the abstract with keywords and the titles below the pictures are given in Serbian and in English.

Papers submitted via the ASEESTANT service should not contain the name/surname of the author(s), or their affiliation. This data will be entered by the author after a positive review. In addition to the name, surname and affiliation, an email address should be included. When there are multiple authors and institutions, use superscript *, ** and *** after the names and surnames.

If the paper is the result of a project, after the abstracts and keywords, write the title and number of the project, and specify the institution that finances the project.

Abstract in Serbian and English:

The abstract comes immediately after the title and authors' names. The abstract should be no shorter than 200, or longer than 250 words. The abstract should be a short summary of the paper that explains the concise ideas and methods used in it. Quotes and references are not used in the abstract. The abstract should not contain parts from the introduction. Add up to five keywords with the abstract.

A summary in Serbian and in English for all other attachments

For all attachments that fall into the category of scientific and professional papers such as sections of: news, new books, project presentations, presentations of technical solutions and similar, it is necessary to give a short summary of up to 100 words with a maximum of three to five key words.

Text:

The text should follow a logical and clear plan. Research motives and their relation to previous works on a given subject should be presented. Describe the research methods and techniques in a clear way. If there are results and a discussion of the results, as well as recommendations, it is desirable to present them as a separate part of the paper (section or part of a section).

The text should be divided into sections, each of which has its own title. The first level of titles is written in capital letters, in bold. For the second level of titles, the same font size is used, with the first letter being capitalized, and the remaining letters lower case, bold. Use italics for the third level of titles.

When foreign names that have been translated into Serbian first appear in the text, they should be written (in brackets) in the original.

When in a Cyrillic text there is a word from a foreign language written in Latin script, it should be written in italics.

The official and full names of publications, laws, journals, books and documents should be written in italics without quotes.

Figures and tables:

The figures and tables should be numbered, informative, and have as little text as possible. All figures and tables should have references in the text. Captions for the figures and tables in the text are referred to as: (Fig. 1) and (Tab. 1). The titles under the figures should be identified using Fig. (or Сл. in Serbian Cyrillic).

Figures and tables are submitted as additional files via the ASEESTANT service in step 4: Submission of attachments – Supplementary files. Sources for the figures should be at the very end of the work, after the references.

Acknowledgements:

If the author has the need to thank an individual or an institution for their contribution to the paper, that text should be in italics in a smaller font than the main text, after the main text and before the references.

References:

The references should be given in alphabetical order in Latin letters. They should include the surname and initials of the author's name; the initials of the name and full surname of the other authors; the year of publication (in brackets); title of the paper, name of journal (*italics*), number of journal (**bold**), page numbers (from - to). (For a book: place of publishing and name of publisher).

Examples:

- for journals: Radosavljević, R. (1995). *The fundamentals of protecting architectural heritage in the core of Novi Sad, Architecture and Urbanism* **2**, p. 23 - 32.
- for books: Brkić, A. (1992). *Symbols in stone, Belgrade, Association of Architects of Serbia*.
- for papers in a thematic collection/monograph: Maruna, M., Lazarević Bajec, N. and Mihajlov, V. (2011). Analysis of the adaptation of forms of urban structure to climate change: an example of the draft plan for the detailed regulation of "Ada Ciganlija". In: Zlatanović-Tomašević, V., Gajić, R. i Kaić, F. (Eds.) *The future of developing settlements in the light of climate change* (227-246). Belgrade, Urban Planning Association of Belgrade.
- for papers in conference proceedings: Đurović, I. and Mirković N. (2017). Application of failure analysis in the risk assessment of technical systems – a case study. In: Proceedings. 10. Scientific and Professional Conference Students Meet Science 27 - 30 November, 2017 (16-29). Banja Luka, Republika Srpska: University of Banja Luka.
- Referencing (references) within the text to scientific sources is done by stating the surname of the author and the year of publication of the work: (Brkić, 1992);
- When quoting part of a text, in addition to the surnames and year of publishing, it is necessary to indicate the exact page number from which the text was taken (Brkić, 1992:112).

References should be at the end of a sentence before the full stop.

Notes:

After review and acceptance of the paper for publication, all of the above applies. The text and illustrations are submitted in one of the following formats:

- text attachments and tables: Microsoft Word (*.doc) or (*.docx);
- diagrams, charts, graphs, photographs, drawings and similar: (*.jpg) or (*.tiff) format: at a resolution of 300 pixels/inch, CMYK. Poor quality photographs will not be accepted;
- for all illustrations, it is mandatory to state the source, the name of the author of the illustration, etc.;
- the final version of the text is subject to proofreading;
- publication of a paper is not paid;
- papers are not returned to the authors;
- authors whose papers are published receive a copy of the journal.

CIP – Каталогизacija у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд 71/72
Архитектура и урбанизам: Часопис за архитектуру, урбанизам и просторно планирање / главни и одговорни уредник Мила Луцар.
– Год. 1, бр. 1
(1. децембар 1994) - . – Београд (Булевар краља Александра 73/1) : Институт за архитектуру и урбанизам Србије, 1994. –30cm
Повремено
ISSN 0354 – 6055 (Штампано издање) = Архитектура и урбанизам
ISSN 2217-8074 (Online)
COBISS.SR-ID 8014860